

Gozdarstvo v času in prostoru

Smrekovec in Koroška skozi doživetja na strokovni ekskurziji delavcev gozdarske knjižnice

V letu 2000 smo v delovanju Gozdarske knjižnice postavili dva pomembna mejnika. Prvi je preselitev starejšega gradiva v novo pridobljen kletni arhiv, ki smo jo izvedli spomladi 2000, drugi pa prehod na avtomatizirano izposajo, s katero smo pričeli oktobra 2000. Pri obsežnih delih so nam s svojim prizadevnim delom pomagali študentje gozdarstva: Katja Konečnik, Aleš Kreševič, Filip Nebrigič, Marko Puschner, Kristjan Jarni, Igor Rener in Zdenko Purnat. V zahvalo za njihovo prizadevno delo smo organizirali strokovno ekskurzijo. Izbrali smo Koroško, udeležencem nepoznan svet, natančneje Smrekovec, kjer so ohranjena rastišča divjega petelina (*Tetrao urogallus*), o katerem smo želeli izvedeti kaj več. Mag. Miran Čas, strokovnjak za ekologijo gozdne favne pri Gozdarskem inštitutu Slovenije, se je prijazno odzval mojemu povabilu za vodenje ekskurzije.

Odpravili smo se 20. septembra 2000 zjutraj. Posadko smo izpopolnili v Kamniku, premleli vremensko napoved, ki ni bila preveč obetavna, in se zapeljali na Črnivec. Na postanku na Črncu smo zaskrbljeni opazovali vremensko fronto nad Menino planino in ugotovili, da se vremenslovci tokrat verjetno niso zmotili. Urno smo nadaljevali pot na Koroško. Ustavili smo se lučaj pred Ljubnim in se razgledali po Kamniško-Savinjskih Alpah. Skrit za njimi nas je rahlo razkrivajoč se v svoja nedrja vabil Smrekovec.

Koroška nas je pričakala v soncu. Siti vožnje smo si z veseljem oprtali nahrbtnike in se od koč na Smrekovcu podali na pohod. Vulkanske bombe (prodnikom večjih dimezij podobna strnjena lava), ležeče ob poti, so nas spominjale na burno preteklost spečega (ali uga-slega?) ognjenika. Na skrajnem vzhodnem delu temena Smrekovskega pogorja, imenovanem Roma, smo prisluhnili bogati razlagi mag. Časa o zgodovini nastanka današnje koroške krajine, o gospodarjenju z njo v preteklosti in o ostankih naravne dediščine, ki bi jih bilo vredno zavarovati. Ponujal se nam je čudovit razgled na temne smrekove gozdove Pohorja in svetle pašniške zaplate - pohorske planje daleč na vzhodu. Proti severu se nam je razkril pogled na priljubljeno gorsko izletniško točko Korošcev, goro z dvema imenoma. Uršlja gora je poimenovana po cerkvi sv. Uršule, zgrajeni 1602. leta, Plešivec pa je ime, veljavno za televizijski oddajnik, ki dela družbo Sv. Uršuli. Dejansko

je teme 1.699 m visoke Uršlje gore zaradi pašnikov nad zgornjo gozdno mejo podobno pleši na glavi. Proti severozahodu se je bohotala Peca s svojimi kopastimi vrhovi in nas vabila v deželo kralja Matjaža. Drugič, smo rekli, drugič, ampak zagotovo. Očarani smo bili od lepote Koroške, vidnih z vrha Smrekovca. Proti zahodu je pogled sledil podkvi neokrnjenih gozdnatih planin vse do gozdne meje in čez, ki jo tvorijo Smrekovec (1.577 m) in Kamen (1.684 m) skupaj z Raduho (2.062 m), Olševo (1.929 m) in Peco (2.126 m). Proti jugozahodu smo opazovali Veliki Rogatec (1.557 m) in Menino planino (1.508), na jugovzhodu pa so našo pozornost vzbudile goljave smučišča Golte na pobočju Boskovca (1.587 m).

Iz bogate razlage mag. Časa smo izvedeli, da so prvotne bukovo-jelove pragozdove Smrekovca začeli izsekovati v obdobju od 11. do 13. st. na legah, primer-nih za kmetijsko rabo. Razvili so se znameniti celki. Kasnejši razvoj oglarstva in fužinarstva v 16. in 17. st. je povzročil izsek bukve in pospeševanje gospodarsko donosnejše smreke s fratarjenjem in zasajanjem pašnikov. Iz raziskav zgodovine gozdov na Smrekovcu je ugotovljeno, da predstavlja strmo in za naselitev manj primerno severno pobočje Smrekovca največji ohranjen gozdni kompleks v vzhodnih Alpah v Sloveniji. Med smrekovimi gozdovi so mestoma še ohranjeni avtohtoni gozdovi bukve z gozdno bekico ali z rebrenjačo na kisli geološki podlagi. Stoteri študenti pošiljajo bistro vodo v dolge strme jarke, ki se zbirajo v čudoviti alpski dolini Bistri. V teh gozdovih prebivajo gamsi, gorska srnjad in jelenjad, ruševce in divji petelin, beli zajec in belka, gozdni jereb, kuna, vrhove dreves pa preletavajo planinski orli, planinske kavke in krokarji. Še je slišati redke, ogrožene vrste sov in žoln. Pestrost avtohtone vegetacije (bukev, jelka, siva jelša, na Koroškem imenovana olša) in živalstva nakazuje ohranjenost naravnih gozdov. V dokaz navedenemu je tudi pero planinskega orla, ki smo ga našli na poti in ki ga z veseljem in lepimi spomini na ekskurzijo hrani avtorica tega zapisa.

Pot smo nadaljevali med pašniki gorskega slemena in uživali v pogledu na v rahlem vetru valujoče dolge trave. Sklanjajoč se nad neredke šope borovničevja, na Koroškem imenovanega črničevje, in brusničevja, smo prestregli nekaj od predhodnih obiralcev pozabljenih

jagod in si z njimi veselo razdražili želodce. Ustavili smo se nad Podrto bajto, ledinsko poimenovanem pobočju v sedlu med Smrekovcem in Kamnom, kjer je bilo izhodišče za naš spust v rastišča divjega petelina. Z raziskavami je bilo ugotovljeno, da so ohranjene populacije divjega petelina v starih iglastih gozdovih alpskega sveta tukaj na Koroškem številčno najmočnejše, veliko bolj kot v dinarskem svetu na Kočevskem, v Postojni in drugod v Sloveniji, ali kot na avstrijskem Koroškem. Zato smo z velikim upanjem, da ga bomo videli, prečesali severno pobočje Smrekovca nad Podrto bajto v širini 100 metrov. Splasili smo zeleno žolno, divjega petelina pa nobenega. Svoje je nedvomno opravila gozdarska mehanizacija, ki je na bližnji vlaki z ropotom kalila planinski mir.

Zadovoljiti smo se morali z Miranovim oponašanjem petja divjega petelina, ki pa ga je eden od udeležencev ekskurzije, očiten poznavalec, potrdil kot zelo verodostojnega. Iz bogate razlage o ekologiji divjega petelina smo izvedeli, kaj so cigare, in jih kasneje kot dokaz bivanja petelina na tem mestu tudi našli ter razvzvali terminološko uganko, da petelin vozi kočijo.

Pohajajoč med smrekami strmega severnega pobočja, smo se razgledovali proti s soncem obsijanemu južnemu pobočju Pece. Čudovite alpske doline Bistra, Koprivna in Topla, položene ob vznožje Smrekovca in mogočne Pece, so vabile v svoj spokojen svet. Kot da se je čas ustavil. Bile so nam na doseg roke; do najdebelejšega cemprina v Sloveniji in do Najevske lipe mehko speljana siva cesta je razbila enovitost zelenega sveta, ki nas je tako zelo očaral, in vabila, da smo si res želeli samo še tja. Toda Miranov program nam je to približe doživeti namenil kasneje. Naša pot se je nadaljevala proti Končnikovim lužam. Dolgo smo hodili in daleč pod Kamnom (1.684 m) smo odkrili biser Smrekovca. Med ogromnimi balvani, razmetanimi vseppek, divje zaraščenimi z mahovi in ostalo skalnato vegetacijo, na težko prehodnem terenu je počivalo jezerce z otočkom. Po ljudskem pričevanju naj bi bil to krater vulkana, nam pa se je zdela to pravljica dežela. Vrhovi okoliških smrek so odsevali v temni gladini jezera in spoznali smo, da lahko smreke rastejo tudi z neba. Čas se nam je ustavil.

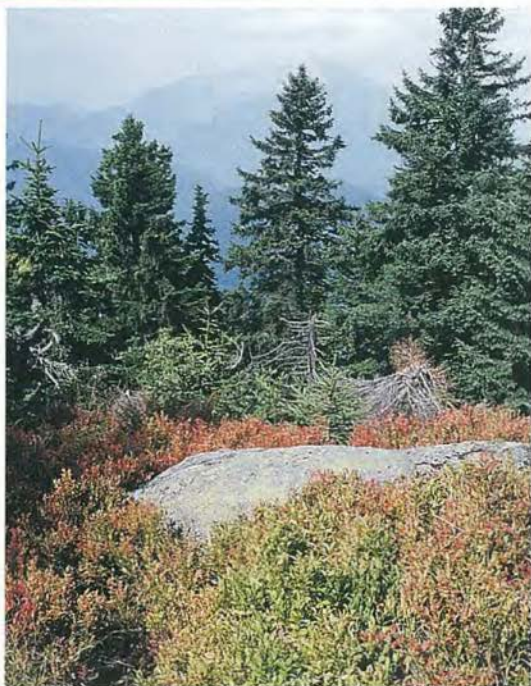
Ko smo se prebudili iz zamaknenosti pravljičnega sveta, smo ugotovili, da je ura že zelo pozna. Naš program pa je obsegal še veliko točk. Zato smo planili v strmino, kaj strmino, previs pod Kamnom, uporabili vse svoje plazilne in plezalne sposobnosti za preboj po divje razgibani neprehodni pragozdni strmini čez

vrh, nekateri pa mimo srebrnočrnih andezitnih skal, na sleme. Končnikove luže so bile vredne tudi takšnega povratka. V koči na Smrekovcu smo si privoščili počitek. Fika je bila tokrat doma, lepo mu je bilo prisluhniti. Topel, prirčen, dobrovoljen koroški človek.

Po lepi ustaljeni navadi smo se vnaprej najavili koroškemu gozdarjem, ki so nas pričakovali na Pudgarskem, vendar smo zaradi časovne zamaknenosti programa morali srečanje z njimi odpovedati, in v poznih popoldanskih urah smo sami obiskali najdebelejši cemprin v Sloveniji. Raste na pašni planoti na Pudgarskem (1.030 m) in ima premer 53 cm. Nabrali smo nekaj storžev in prikrajšali ptice za nekaj hrane, saj smo vsi po vrsti želeli doma vzgojiti svoj cemprin iz našega velikana. Potomcev domnevno samoniklih cemprinov, ki rastejo na Smrekovcu, zaradi pomanjkanja časa in nedostopnosti terena nismo poiskali. Obiskali smo tudi Najevsko lipo na Ludranskem vrhu, lipo vseh lip, ki nas je pričakala v rahlem polmraku. Legenda pravi, da skriva pod svojimi koreninami zaklad turških ropov. Zrasla je iz sedmih debel, mnoga so že votla. V svojih najboljših letih je imela kar 13,5 m obsega v prsni višini. Veličastna gospa zavidljive starosti (po pričevanju domačinov 780 let) kljubuje času in vztraja, sploh se ne zmeni za polemiko o svojem imenu, lipa ali lipovec, njej je vseeno. Že stoletja kljubuje raznim preizkušnjam, tudi človeški nevednosti...

Prevzel nas je tudi lep, znamenit koroški »špeutnat« plot, ki naj bi zadržal obiskovalce v primerni razdalji od lipe in ji prizanesel teptanje po prstih. Kot spomenik arheološke dediščine na Koroškem se lepo ujema z Najevsko lipo.

Med potjo v Črno na Koroškem smo se ustavili v Podpeci pri Sv. Heleni, v dolini Mitnek, kjer februarja vsako leto zraste čaroben svet snežnih gradov kralja Matjaža. Kulturni dogodek, ki jih na tem koncu Koroške ni malo. Med pobočja vzhodnih Karavank stisnjeni krajani Črne na Koroškem ne živijo odmaknjeni od ostalega sveta. Težko življenje hribovskega kmeta na celkih in dolinarjev, v preteklosti pretežno zaposlenih v mežiškem rudniku, si znajo polepšati z raznimi kulturnimi in turističnimi prireditvami. Poleti organizirajo koroški turistični teden in na njem predstavijo življenje kraja mnogim obiskovalcem, predani rekreaciji pa vsako leto organizirajo maraton kralja Matjaža. Topli in prijazni Korošci gostoljubno sprejmejo vsakega obiskovalca, kljub natrpanem programu smo bili tega deležni tudi mi.

V jesenske barve odeto borovničevje preplavlja vulkanske balvane na slemenu Smrekovca

Polni prijetnih vtisov smo se prek Šoštanja in Trojan vrnili v Ljubljano. Miranu je uspelo nama domač koroški svet živo približati vsem udeležencem ekskurzije in jih navdušiti nad čudovito krajino in ljudmi. Potegnil

Najdebelejši cemprin v Sloveniji raste na Pudgarskem na Koroškem (obe foto: Miran Čas)

nas je v ta svet in na glas smo si zagotavljali, da bomo sem še prišli, po tistem pa smo vsak pri sebi premlevali, koga bomo še pripeljali s seboj ...

Teja Koler - Povh

3. državno sekaško tekmovanje lastnikov gozdov

Po biatlonskem svetovnem prvenstvu na Bledu (čeprav je bilo dejansko na ozemlju občine Bohinj) je Gorenjska gostila še eno pomembno tekmovanje - tretje in lahko rečemo tudi že tradicionalno sekaško državno tekmovanje lastnikov gozdov. Ta pomemben dogodek se je ponovno zgodil v Kranju, 24. marca 2001, v času 40. mednarodnega sejma kmetijstva, gozdarstva in prehrane in ponovno sta ga organizirala Zavod za gozdove Slovenije in Gorenjski sejem, d. d., iz Kranja. O dogodku je prijetno poročati zaradi treh stvari. Tekmovanje je v vseh pogledih uspelo, nikomur se ni nič pripetilo, vreme pa je bilo res čudovito.

Otvoritvena slovesnost se je pričela ob deseti uri z zbiranjem ekip in z nekaj govori, za katere upamo, da niso bili predolgi, tekmovanje samo pa je odprl direktor ZGS, Andrej Kermavnar, ne samo s spodbudnimi besedami za tekmovalce, ampak tudi tako, da je sam od otvoritvenega debela odžagal dva kolobarja, kar je

tekmovalcem vlilo še dodatno zaupanje.

Tako kot prejšnja leta je tudi letos tekmovalo 14 ekip, ki so jih izbrali in pripravili po območnih enotah ZGS. Način izbora tekmovalcev je bil različen, od območnih izbirnih tekmovanj do sestave ekipe po vedenju o tem, kdo je na nekem območju dober. Ne glede na to pa je bil pri tekmovalcih v primerjavi s prejšnjima dvema letoma viden napredek, kljub temu da je bilo nekaj več diskvalifikacij (trema kaj rada pobere svoj davek tudi na takih tekmah). V letošnjem letu pravil tekmovalca še nismo spreminjali, poudariti pa moramo, da bo vnaprej to verjetno potrebno narediti. Vsaka ekipa je bila sestavljena iz štirih tekmovalcev, ki so tekmovali vsak v eni disciplini; te so naslednje:

- zasek in podžaganje,
- podiranje droga na balon,
- kombinirano prežaganje hloda,
- kleščenje.